

MEMORANDUM

No. 26/62

Van: Mr. J. M. A. H. Luns

Aan:

GEHEIMcc T
Z
DGES
DOA

Op 22 dezer dineerde Minister Heath met mij in Brussel. Mijn Britse ambtgenoot had zelf het initiatief genomen door mij die ochtend te zeggen, dat hij gaarne weer eens met mij over verschillende zaken van gedachte wilde wisselen. Ik heb hem daarop uitgenodigd met mij te maaltijden. Nadat wij geruime tijd over de kwestie van Engeland's intrede in de Gemeenschappelijke Markt hadden gesproken, waarbij de bekende facetten (de Franse houding, moeilijkheden met het Commonwealth, noodzaak snel te procederen in verband met interne moeilijkheden in Engeland zelf) de revue passeerden zonder dat eigenlijk nieuwe gezichtspunten naar voren kwamen, bracht Minister Heath zelf het gesprek op de kwestie Nieuw Guinea. Ik heb daarop een uitvoerige uiteenzetting gegeven, waaraan ik het volgende ontleen:

- a) Het is te wijten aan de minimale steun, die Nederland in de afgelopen jaren van de zijde van zijn geallieerden, speciaal van Amerika doch ook van Engeland, heeft ontvangen, dat de situatie thans zo critiek is geworden. Indonesië heeft n.l. de indruk gekregen, welke indruk daarenboven zeer wel juist kan zijn, dat het zonder gevaar van internationale complicaties agressie tegen Nederland kan plegen.
- b) Indien Indonesië tot agressie overgaat, zal het Westen als geheel in ieder geval de verliezer zijn daar de communistische mogendheden alsdan aan Indonesië actieve steun zullen verlenen en de Indonesische communistische partij daarenboven intern zeer aan invloed zal winnen.
- c) De Nederlandse Regering is sinds september j.l. zo ver gegaan als maar enigszins mogelijk is en heeft - dit met volle instemming o.m. van de Amerikaanse en Britse Regeringen - slechts één conditie gesteld, t.w. de bonafide uitoefening van het zelfbeschikkingsrecht, waaraan vastgehouden moet worden.
- d) Bij verschillende Regeringen, met name bij de Amerikaanse en naar ik vrees ook bij de Britse Regering, bestaat de illusie dat als het maar tot een conferentie komt, alles wel in orde zal komen en de acute kanten van het probleem zullen zijn verdwenen.
- e) De evolutie in het gebied is thans zo voort geschreden, dat zelfs voor het geval Nederland bereid zou zijn voor de Indonesische Backmail te buigen, er minstens

-een-

MEMORANDUM

Van: Mr. J. M. A. H. Luns

- 2 -

Aan:

een even ernstige situatie zou ontstaan als bij Indonesische agressie. De woede van de Papoea-bevolking zal zich alsdan ongetwijfeld richten tegen de Nederlanders en de toestand in het gebied zal worden gelijk die van de vroegere Belgische Congo.

- f) Het voortgaan van de Amerikaanse wapenleveranties en het weigeren van de toestemming tot een chartervlucht hebben naar de vaste mening van de Nederlandse Regering de situatie verergerd en hebben Soekarno aangemoedigd op de ingeslagen agressieve weg voort te gaan.

Tenslotte zei ik dat er bij de Amerikanen en verschillende andere landen voor wat betreft de ontwikkeling veel "wishful thinking" bestaat, waarvoor ik wilde waarschuwen. De situatie is uitermate ernstig en slechts indien van de zijde van de meest geïnteresseerde mogendheden, in de eerste plaats van Amerika, alsnog aan Indonesië duidelijk wordt gemaakt dat agressie niet zal worden geduld, zijn de kansen op een gewapend conflict met alle gevolgen van dien bijzonder groot. Zou Nederland daarbij alleen staan en zouden excessen komen tegen de Nederlandse bevolking, dan voorzag ik een crisis in de relatie tussen ons land en in de eerste plaats de Verenigde Staten, doch ook met het Verenigd Koninkrijk.

De Heer Heath gaf de indruk mijn argumentatie te begrijpen en te onderschrijven en hij gaf toe, dat ook bij de Britse Regering nogal wat "wishful thinking" bestond over de verdere ontwikkeling. Hy zei zelf thans wel overtuigd te zijn van de ernst van de situatie. Alleen begreep hij niet goed, dat het niet een groot winstpunt zou zijn indien de besprekingen met Indonesië maar op gang kwamen. Men zou dan een enorme tijdwinst hebben en Indonesische agressie zou dan weer voor lange tijd zijn uitgesteld.

Ik heb geantwoord, dat deze visie niet juist is omdat Indonesië gedurende die onderhandelingen zeker zou voortgaan de preparatieven voor een aanval met alle kracht te pousseren, zoals dit reeds in de afgelopen weken, ondanks de besprekingen met U Thant, ook geschiedde. Het is niet de matigende invloed dezer besprekingen of vreedelievende adviezen van Amerika, die Indonesië dusver heeft weerhouden, doch alleen het Nederlandse militaire potentieel en de nog niet beëindigde Indonesische voorbereidingen. Op de vraag van de Heer Heath wat wellicht nog gedaan zou kunnen worden van Britse zijde, heb ik hem

-gezegd-

MEMORANDUM

Van: Mr. J. M. A. H. Luns

- 3 -

Aan:

gezegd, dat het ongetwijfeld de moeite waard zou zijn indien de Britse Regering de hierboven door mij opgesomde aspecten eens diepgaand zou willen bespreken met de Amerikaanse Regering. Hoewel de Heer Heath de indruk gaf dit een nuttige suggestie te achten, weet ik niet of hij e.e.a. in Londen zal bepleiten. Dit zou over enige dagen eens kunnen worden nagegaan.

Mijn Britse ambtgenoot gaf in het gesprek ook zijnerzijds uiting aan critiek op Amerika. Zo vertelde hij, dat de Amerikaanse Regering bezwaren maakt tegen de onafhankelijkheid van Brits Guyana, doch zich tevens misnoegd betoont over het uitblijven van onafhankelijkheid aan Belize. Ook vertelde hij dat, toen de Britse Regering besloot de wapenleveranties aan Indonesië stop te zetten, men in Washington zeer ontstemd was. ("The Americans were furious with us.")

DEN HAAG, 24 februari 1962